

ร่วมปฏิรูป การเรียนรู้กับครูต้นแบบ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอบแบบ “ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม”
ครูสมใจ ปราบพล ครูต้นแบบปี 2542
วิชา พลานามัย
ระดับ มัธยมศึกษา

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรี

371.102 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส 691 ร “รวมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม”

โดย ครูสมใจ ปราบพล : 2544.

61 หน้า

ISBN 974-241-227-8

1. ปฏิรูปการเรียนรู้ 2. สมใจ ปราบพล 3. ชื่อเรื่อง

“รวมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม”

โดย ครูสมใจ ปราบพล

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 152/2544

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2544

จำนวน 3,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่ กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2325-8, 0-2243-7914

โทรสาร 0-2243-7914

เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์ บริษัท แคนดิด มีเดีย จำกัด

50/805-6 หมู่ 6 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลบ้านใหม่

อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

โทรศัพท์ 0-2503-3759, 0-2984-1110

รวมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ 51 ครูสมใจ ปราบพล ครูต้นแบบปี 2542

“...โดยที่ครูต่างทำตัวให้เป็นครูที่น่าเคารพ แม้จะผิดเคือง
ก็ยังกัดฟันสอนและแจกจ่ายความรู้ออกไป ดังนั้นก็จะได้รับความเคารพ
จากศิษย์ และการสอนก็จะง่ายขึ้น แต่ว่าต้องวางตัวให้เป็นครูที่แท้
การฝึกหัดครูจะต้องย้ำในข้อนี้ว่า ถ้าครูทำตัวเป็นครูจะทำให้
ลูกศิษย์นับถือเป็นทุน แต่ถ้าทิ้งความเป็นครูโดยที่ท้อใจ โดยที่
ยอมแพ้ สถานการณ์ก็ทำให้ลูกศิษย์มีความเคารพไม่ได้และสอน
ไม่ได้...”

พระบรมราชโฆวาทของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
24 กรกฎาคม 2513

คำนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ครูต้นแบบได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนของตน รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายเพื่อเผยแพร่รูปแบบ การเรียนการสอนอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้เพื่อนครูทั้งหลายสามารถพัฒนาการเรียน การสอนได้อย่างเต็มที่เอกสาร “รวมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” นี้เป็นเอกสาร ที่ครูต้นแบบ ปี 2541 และปี 2542 ได้ส่งผลการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาการเรียน การสอนของตน ที่กลั่นกรองจากประสบการณ์จริงในการจัดการเรียนการสอน ออกมาเป็นแนวทางและวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเห็นความสำคัญและ มีความภูมิใจที่ได้เสนอผลงานการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนของครูต้นแบบ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบอย่างแก่ครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ที่เน้นให้ผู้เรียนเก่ง ดี และเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และนำไปสู่ การปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาของชาติสืบไป

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
กว่าจะได้เป็นครูต้นแบบ	1
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	6
การสอนแบบทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม	6
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	8
องค์ประกอบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	14
ตัวอย่าง การจัดการเรียนการสอน	23
การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	26
บทบาทในการบริการด้านสุขภาพนักเรียน	34
ภารกิจครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน	37
จากครูต้นแบบขยายสู่เพื่อนครูเครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง	42
บรรณานุกรม	49
คณะผู้ดำเนินการ	

๑ กว่าจะเป็นครูต้นแบบ

ครูสมใจ ปราบพล เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2500 อายุ 44 ปี สมรสกับนายเจลิยว ปราบพล มีธิดา 2 คน ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 45/3 หมู่ 10 ตำบลนาท่ง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร 86000 เริ่มรับราชการ วันที่ 19 พฤษภาคม 2521 ณ โรงเรียนสวนศรีวิทยา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา จังหวัดชุมพร จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วุฒิ กศ.บ. วิชาเอกพลศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพลศึกษา

ประสบการณ์ในอดีตนั้น เริ่มรับราชการเมื่อปี 2521 จนถึงปัจจุบัน รวมรับราชการมาแล้ว 23 ปี โรงเรียนที่เคยสอนได้แก่ โรงเรียนสวนศรีวิทยา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ความสำเร็จในวิชาชีพ เกิดจาก การเป็นครูสอนสุขศึกษา และทำงานด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน ทั้งในโรงเรียนและชุมชน สอนวิชาสุขศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนงานด้านสุขภาพเคยเป็นคณะทำงานอนามัยโรงเรียน หัวหน้างานโภชนาการ หัวหน้าชุมนุมส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภค คณะทำงานอาคารสถานที่ และปัจจุบันเป็นหัวหน้างานสรวายน้ำ นอกจากนี้ยังมีงานเสริมอื่นๆ เช่น เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารของโรงเรียน เป็นคณะกรรมการและเลขานุการฝ่ายบริการ เป็นหัวหน้าหมวดกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ และที่สำคัญยิ่งคือ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชั้นตลอดมา

ความตระหนักของครูในหน้าที่รับผิดชอบ ตามเป้าหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพและสวัสดิภาพของตนเอง เกิดความตระหนักมีทักษะ และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนเป็นสุขนิสัย และหลักสูตร

มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในการดูแลสุขภาพและสวัสดิภาพของตนเอง และส่วนรวม เห็นคุณค่า มีทักษะและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาสุขภาพและสวัสดิภาพของตนเองและสังคมส่วนรวม ทำให้ครูบูรณาการการพัฒนาสุขภาพนักเรียนกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา

ในส่วนของงานอนามัยโรงเรียน ซึ่งรับผิดชอบเป็นคณะทำงานได้ช่วยหัวหน้างานอนามัยโรงเรียนในการพัฒนาสุขภาพนักเรียนโดยการ จัดกิจกรรมบริการสุขภาพอย่างหลากหลาย เช่น ตรวจสุขภาพนักเรียนและสร้างภูมิคุ้มกันโรคฟรี โดยแพทย์และพยาบาลจากโรงพยาบาลชุมพร บริการรักษาอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย และปฐมพยาบาลในห้องพยาบาล ส่งเสริมให้นักเรียนดูแลสุขภาพฟัน โดยจัดทำโครงการทันตสุขภาพ จัดค่ายนิเทศ จัดทำแผนพับ จุลสารรายเดือน เสี่ยงตามสายและพูดหน้าเสาธง เชิญวิทยากรมาบรรยายเป็นระดับชั้น จัดนิทรรศการประกวดคำขวัญ เรียงความ กลอนและภาพวาด ในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเอ็ดส์โลก วันงดสูบบุหรี่โลก วันต่อต้านยาเสพติด วันสาธารณสุข วันสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพชุมชน เช่น เยี่ยมโรงเรียนน้อง เยี่ยมคนชรา ณ สถานสงเคราะห์คนชรา พัฒนาวัด พัฒนาชายฝั่ง เป็นผลให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีความตระหนักและร่วมรับผิดชอบตนเองและสังคมส่วนรวม ในส่วนของการบริการอาหารและน้ำดื่ม ครูรับผิดชอบเป็นหัวหน้างานโภชนาการ และหัวหน้าชุมชนส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้จัดบริการอาหารกลางวันแบบแม่ค้า จัดจำหน่าย และจัดบริการน้ำดื่มที่สะอาด ได้ออกระเบียบว่าด้วยการจำหน่ายอาหารในโรงเรียน ควบคุมและดูแลคุณภาพการจำหน่ายอาหารในโรงเรียน โดยคณะทำงาน โภชนาการ และนักเรียนสมาชิกชุมชนส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ตรวจสอบ จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพของอาหาร เครื่องปรุง ความสะอาดของภาชนะบรรจุอาหาร และมีผู้สัมผัสอาหารโดยนัยเคมี ควบคุมคุณภาพให้เหมาะสมกับราคา

นอกจากนี้ยังมีบริการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค โดยการจัดนิทรรศการ ป้ายนิเทศประกวดภาพวาด คำขวัญ จุลสารรายเดือน พุดหนาสีแดงและเสียงตามสาย ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพดี

ส่วนงานในหน้าที่หัวหน้าหมวดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์เป็นงานที่ครูชอบและมีความพร้อมในการทำงานมาก ได้เข้ารับการอบรมเป็นหัวหน้าหมวดผู้บำเพ็ญประโยชน์ เมื่อปี พ.ศ. 2526 ณ ค่ายผืน แจ่มวิทยาสอน รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกอบรมแถว การฝึกพิธีปฏิบัติตน และเพลงเกมส์ ในส่วนของงานสรวายน้ำ ซึ่งเป็นหัวหน้างาน ได้บริหารงานสรวายน้ำโดยการจัดให้บริการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกรมสามัญศึกษา คือ ให้บริการนักเรียนในการเรียนวิชาว่ายน้ำ วิชาบังคับเลือกในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 2 ภาคเรียน และวิชาเลือกเสรี ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ให้บริการสรวายน้ำแก่สมาชิกที่เป็นนักเรียน และประชาชน ในชุมชนในการสอนว่ายน้ำให้สามารถว่ายน้ำได้ และให้บริการในการว่ายน้ำออกกำลังกาย ให้บริการสรวายน้ำในการจัดแข่งขันกีฬาทั้งในโรงเรียนและในชุมชนระดับจังหวัด เขต และภาค นอกจากนี้ยังได้ประสานงานกับเทศบาลเมืองชุมพร ขอสนับสนุนงบประมาณ จัดทำโครงการว่ายน้ำภาคฤดูร้อนต่อต้านยาเสพติด โดยให้เยาวชนในชุมชนเรียนว่ายน้ำฟรี เพื่อให้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในช่วงปิดภาคเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนในโรงเรียน และเยาวชนในชุมชนมีสุขภาพดี เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต และสามารถช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ส่วนในด้านการสอนนั้น ครูจะต้องมีความตระหนักว่าเป็นงานหลักและสำคัญที่สุด ครูจะต้องวางแผนการสอน จัดทำสื่อ วางแผนการประเมินผล ดำเนินการสอน วัดผลประเมินผล และพัฒนาการสอนตลอดไปอย่างไม่หยุดยั้ง และถือว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด

จากความมุ่งมั่นและพยายามในการที่จะพัฒนาการสอน และจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพดี ครูจึงได้รับคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในปี 2542 ซึ่งนับว่าเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง รางวัลครูดีเด่นที่ได้รับ ได้แก่

ระดับโรงเรียน

1. ครูดีเด่นหมวดวิชาพลานามัย ปี 2535 ปี 2538 และปี 2541
2. ครูดีเด่นหมวดวิชากิจกรรม ปี 2541 และปี 2543

ระดับจังหวัด

1. ครูที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนดีเด่น ของศูนย์วิชาพลานามัย จังหวัดชุมพร ปี 2541
2. รางวัลชมเชยครูกิจกรรมดีเด่นศูนย์วิชากิจกรรมจังหวัดชุมพร ปี 2538
3. รางวัลการจัดงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขดีเด่น จังหวัดชุมพร ปี 2541 จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

ระดับเขต

1. ครูพลานามัยดีเด่น เขตการศึกษา 3 ปี 2535
2. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 เขต 11 การจัดงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขดีเด่นปี 2542 จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

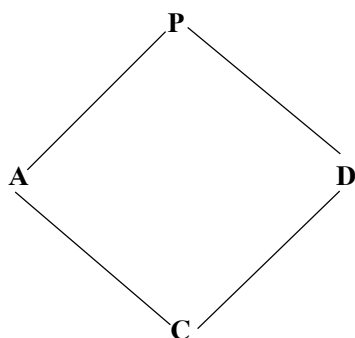
ระดับประเทศ

ครูต้นแบบ ปี 2542 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

การจัดกระบวนการ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอนแบบ : ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม

“การปฏิรูปการเรียนรู้ จะเปลี่ยนฐานของการเรียนรู้จากการเอาวิชามาเป็นตัวตั้ง มาเป็นเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงประเภทของความรู้ จากความรู้ที่คนอื่นคิด เป็นความรู้จากประสบการณ์และตนเองคิด” (ประเวศ วะสี. ปฏิรูป การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ยาก ของคนทั้งแผ่นดิน) จากบทความของท่านศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญห ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน ตอนการศึกษาแบบผีหัวขาด ทำให้ครูวิเคราะห์ การจัดการเรียนการสอนของตนเองที่ผ่านมามีปัญหาว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ยึดเนื้อหาวิชาเป็น ตัวตั้ง แต่จะใช้เวลา สังคม และสิ่งแวดล้อมของนักเรียนเป็นตัวตั้ง แล้ว จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์แล้วหาแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อนำสู่การ ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ในการจัดการเรียนการสอนนั้นครูได้นำหลักการทำงาน โดยใช้วงจร PDCA มาใช้ คือ

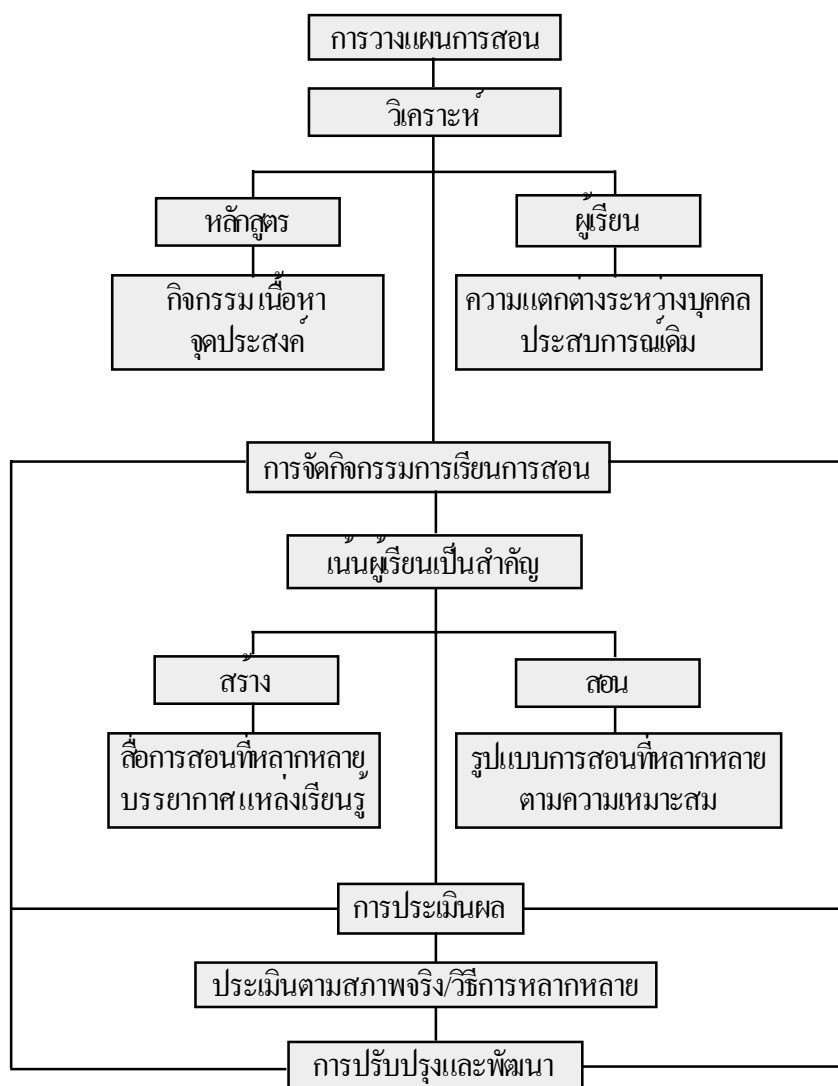

P = Plan	หมายถึง วางแผน
D = Do	หมายถึง ปฏิบัติการสอน
C = Check	หมายถึง ตรวจสอบประเมินผล
A = Action	หมายถึง ปรับปรุง/และพัฒนา

ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน คือ

P = Plan	วิเคราะห์หลักสูตร เกี่ยวกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม วิเคราะห์ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
D = Do	จัดกิจกรรมการเรียนการสอน
C = Check	มีการวัดผลประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย
A = Action	ปรับปรุงและพัฒนา

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูต้องพัฒนาตนเองทุกด้าน ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ครูจะต้องสอนและพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของชาติ คือ ดี เก่ง และมีความสุข ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ครูจึงวิเคราะห์ผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยให้ผลการเรียนรู้เดิม แบบประเมินตนเองและแบบทดสอบก่อนเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากจัดในรูปแบบเดียวกันแล้ว นักเรียนกลุ่มเก่งจะเสริมกิจกรรมที่หลากหลาย โดยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด นำไปสู่การทำงาน โดยไม่กำหนดรูปแบบหรือกรอบแต่จะกำหนดภาระงานและขอบข่ายให้ นักเรียนจะเชื่อมโยงประสบการณ์ด้วยตนเอง เช่น นักเรียนที่เคยมีประสบการณ์ในการทำงาน โดยการให้ทักษะกระบวนการมีประสบการณ์ในด้านการทำโครงงานหรือการเก็บสะสมผลงาน นักเรียนนำประสบการณ์ที่มีอยู่แล้วมาพัฒนางานชิ้นใหม่ให้มีประสิทธิภาพกว่าเดิม นักเรียนสามารถวางแผนการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งครูจะต้องให้หลักการต่างๆ ที่หลากหลายแก่นักเรียน เช่น หลักการทำงาน PDCA หลักการทำงานโดยใช้ทักษะกระบวนการ หลักการทำงานเป็นทีมหรือกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น ส่วนนักเรียนกลุ่มปานกลางและกลุ่มอ่อนความเข้มข้นของภาระงานก็จะลดลงไปตามลำดับ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะประสบการณ์ในการทำงาน ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีประสบการณ์มาแล้วก็ตาม จะต้องมีการเสนอตัวอย่าง กำหนดหลักการและกรอบให้ ใ้เวลาในการทำงานมากกว่ากลุ่มเก่ง เปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงและแก้ไขผลงานตามความต้องการ ผลสัมฤทธิ์จะไม่นำไปเปรียบเทียบกับนักเรียนกลุ่มเก่งแต่จะเปรียบเทียบกับตนเองว่าได้พัฒนาจากเดิมหรือไม่อย่างไร สิ่งที่นักเรียนได้รับทั้งกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน คือ หลักการทำงาน ทักษะกระบวนการในการทำงาน

ครูจะต้องสรุปให้นักเรียนเห็นความสำคัญและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากการประเมินพบว่า “การเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ เกิดขึ้นได้เสมอไม่จำเป็นต้องเฉพาะในห้องเรียน หรือครูนำมาบอกเท่านั้น” “การเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก หากครูไม่ได้จัดประสบการณ์ให้นักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ” “การให้นักเรียนฝึกการทำงานอย่างมีระบบ เมื่องานสำเร็จนักเรียนจะเกิดความภาคภูมิใจ” “การที่นักเรียนทำงานได้สำเร็จ 1 ชิ้น สิ่งที่นักเรียนได้ ไม่ใช่เฉพาะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำ แต่นักเรียนจะได้ประสบการณ์อีกมากมาย คือ การทำงานอย่างมีระบบ กระบวนการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ประหยัด ความมุ่งมั่นและความมานะพยายาม การมีมนุษยสัมพันธ์ และมีความสุข ได้รับประสบการณ์ตรง พบปัญหาจริง มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง”

การสอนทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning of Life Skill)
(กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2544)

องค์ประกอบของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (Life Skill) หมายถึง ความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติและทักษะในการที่จะจัดการกับปัญหารอบๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และการเตรียมความพร้อมเพื่อการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ สารเสพติด บทบาทของชายและหญิง ชีวิตครอบครัว สุขภาพ อิทธิพลสื่อ สิ่งแวดล้อม จริยธรรม ปัญหาสังคม

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทักษะชีวิตซึ่งสามารถแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่

- ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) เป็นความ

สามารถที่จะวิเคราะห์ แยกแยะ ข้อมูล ข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว

-ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

2. ดานจิตพิสัย

-ความตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจในจุดดี จุดด้อยของตนเอง และความแตกต่างที่บุคคลมีกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สัตว์ท้องถิ่น สุขภาพ

-ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา ไม่ว่าจะในด้าน เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สัตว์ท้องถิ่น สุขภาพ

-ความภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) หมายถึงความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

-ความมั่นใจ รู้จักให้ รู้จักรับ คนพบและภูมิใจในความสามารถต่าง ๆ เช่น สังคม คนตรี กีฬา และศิลปะ ของตนเอง โดยมีได้สนใจอยู่กับรูปร่างหน้าตาเสน่ห์หรือความสามารถทางเพศ หรือการเรียนเก่งเท่านั้น

-ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social-responsibility) หมายถึงความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3. ดานทักษะพิสัย

-ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (Interpersonal relationship and Communication skill) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและภาษาท่าทางเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเองและความสามารถในการรับรู้ความรู้สึก นึกคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะในการแสดง ความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การสร้างสัมพันธภาพ

- ทักษะการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาเป็นความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือก วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก ประเมินทางเลือก ตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมและลงมือแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

- ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียดเป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ว่า มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตน เลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสมและเป็นความสารถที่จะรู้สาเหตุของความเครียด เรียนรู้วิธีการควบคุมระดับของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย และหลีกเลี่ยงสาเหตุพร้อมทั้งเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอาศัยหลักการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

หลักการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

1. เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน
 2. ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง และเป็น
- การเรียนรู้ที่เรียกว่า Active Learning
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
 4. ปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง
 5. มีการสื่อสาร โดยการพูด หรือการเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้

องค์ประกอบของการเรียนรู้ซึ่งประสบการณ์ในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1. ประสบการณ์ ครูช่วยให้นักเรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้
2. การสะท้อนความคิดและถกเถียง ครูช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง
3. เขาใจและเกิดความคิดรวบยอด นักเรียนเกิดความเข้าใจและนำไปสู่ความคิดรวบยอด อาจเกิดขึ้นโดยนักเรียนเป็นฝ่ายริเริ่มแล้วครูช่วยเติมแต่งให้สมบูรณ์ หรือในทางกลับกัน ครูเป็นผู้นำทางและนักเรียนเป็นผู้สานต่อจนความคิดนั้นสมบูรณ์ เป็นความคิดรวบยอด
4. การทดลองหรือประยุกต์นักเรียนนำเอาความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะหรือสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดเป็นแนวทางการปฏิบัติของนักเรียนเอง

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีหลักสำคัญอีกข้อหนึ่งคือ ต้องการให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในทุกๆ องค์ประกอบก็คือ การแบ่งปันประสบการณ์ การได้สะท้อนความคิดและถกเถียง การสรุปความคิดรวบยอด ตลอดจนได้ทดลองหรือประยุกต์แนวคิดและในทุกองค์ประกอบนั้น จะต้องเกิดการเรียนรู้สูงสุด หรืออาจกล่าวได้ว่า “การเรียนรู้สูงสุด เกิดจากการมีส่วนร่วมสูงสุด และการบรรลุนาน สูงสุด”

การมีส่วนร่วมสูงสุด (Maximum Participation)

การมีส่วนร่วมสูงสุดเกิดจากการออกแบบที่เหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของการเรียนรู้กลุ่มแต่ละประเภทจะมีข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน บางประเภทเอื้อให้ผู้มีส่วนร่วมได้มาก แต่อาจขาดความหลากหลายของแนวความคิด จึงเหมาะสำหรับเวลาที่ผู้สอนต้องการให้เกิดการแสดงออกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากประสบการณ์ โดยยังไม่ต้องการข้อสรุป การสอนแต่ละคาบจึงต้องใช้กระบวนการกลุ่มที่หลากหลาย เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุด

การบรรลุนานสูงสุด (Maximum Performance)

หัวใจสำคัญของการบรรลุนานสูงสุด อยู่ที่การกำหนดงานให้กับกระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. กำหนดกิจกรรมชัดเจน ว่าแบ่งกลุ่มอย่างไร ทำอะไร ใช้เวลาอย่างน้อยแค่ไหน เมื่อบรรลุนานแล้วจะอย่างไร (เช่น เตรียมนำเสนอในเวลาที่กำหนดให้)

2. กำหนดบทบาทของกลุ่มหรือสมาชิกที่ชัดเจน แต่ละกลุ่มควรมีบทบาทที่ต่าง ๆ กัน เมื่อมาเสนอกลุ่มใหญ่จะเกิดการขยายเครือข่ายการเรียนรู้โดยไม่ซ้ำเบื่อ บทบาทของกลุ่ม เช่น การรวบรวมความคิดเห็น การนำเสนอ และบทบาทของสมาชิกกลุ่ม เช่น บทบาทของผู้เล่นบทบาทสมมติ ผู้สังเกตการณ์

3. ควรมีโครงสร้างงานที่ชัดเจน ซึ่งบอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาท โดยทำเป็นกำหนดงานที่ผู้สอนและผู้เรียน หรือใบงานแจ้งแก่กลุ่ม เช่น ใบงานหรือใบกิจกรรม เป็นใบมอบหมายงานให้กลุ่มเล็ก หรือกลุ่มย่อยระดมสมองที่มีรายละเอียดมาก และต้องการผลงานที่เป็นข้อสรุปของกลุ่มที่มีความลึกซึ้งมาก ใช้ในกิจกรรมสะท้อนความคิด และอภิปราย และประยุกต์แนวคิด

ใบชี้แจง เป็นการอธิบายงานที่มีรายละเอียดไม่มากนักในกลุ่มใหญ่ ก่อนทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้สอนอาจเขียนบนกระดานหรือแผ่นใส มักใช้ในกิจกรรมด้านประสบการณ์หรือประยุกต์แนวคิด

หลักการสอนความรู้แบบมีส่วนร่วม

(สอนความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และความคิดสร้างสรรค์)

องค์ประกอบของ PL	ลักษณะการสอนความรู้แบบ PL
ประสบการณ์	- ตั้งคำถามเพื่อรวบรวมประสบการณ์ของนักเรียน
การสะท้อนความคิดและอภิปรายผล	- ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสร้างความรู้ตามงานที่ได้รับมอบหมาย
ความคิดรวบยอด	- การบรรยาย (โดยผู้สอนหรือสื่อ) การรายงานผลกลุ่ม หรือบูรณาการความรู้ของกลุ่มย่อย โดยการอภิปรายในกลุ่มใหญ่
ประยุกต์แนวคิด	- ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่ประยุกต์ความรู้ที่เกิดขึ้น เช่น เขียนคำขวัญ จัดบอร์ด ทำรายงาน จัดบอร์ด

หลักการสอนเจตคติแบบมีส่วนร่วม
(สอนการสร้างความรู้สึกร่วมและการจัดระบบความคิดความเชื่อ)

องค์ประกอบของ PL	ลักษณะการสอนความรู้แบบ PL
ประสบการณ์	- เนนประสบการณ์ด้านสร้างความรู้สึกร่วม
การสะท้อนความคิด และอภิปรายผล	- ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และโต้แย้งอย่าง เต็มที่
การสรุปความคิด รวบยอด	- ผู้เรียนได้สรุปด้วยตนเอง โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด และช่วยเพิ่มเติม
ทอสอบหรือประยุกต์ แนวคิด	- ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมทั้งในหรือนอกเวลาเรียน เพื่อให้มี เจตคติที่ฝังแน่นมากขึ้น

ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนเจตคติ

1. ขั้นสร้างความรู้สึกร่วม (ใช้เวลา 5 - 20 นาที)
 - 1.1 ใช้สื่อหรือกิจกรรมสร้างความรู้สึกร่วม
 - 1.2 เปิดเผยตนเอง
2. ขั้นจัดระบบความคิดความเชื่อ (ใช้เวลา 20 - 30 นาที)
 - 2.1 อภิปรายข้อขัดแย้ง
 - 2.2 สรุป
 - 2.3 ประยุกต์แนวคิด

การสอนเจตคติแบ่งเป็น 2 ระดับ การสร้างเจตคติก่อนจะมีพฤติกรรม เน้นการสร้างเจตคติที่เกี่ยวข้องกับเจตคตินั้น ๆ และการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เน้นการใช้สื่อและกิจกรรมที่โยกคลอนความรู้สึกร่วมของเจตคติเดิม ส่วนในขั้น

จัดระบบความคิดความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงเจตคติ จะต้องมีการประเมินอภิปราย
ที่เข้มและชัดเจนกว่า การสอนในบางครั้ง ผู้เรียนอาจสรุปประเด็นไม่ตรงกับ
จุดประสงค์ ผู้สอนต้องหาทางออก โดยอาศัยแนวคิด 4 ประการ คือ

1. ผู้สอนต้องใจกว้าง เพราะเจตคติที่เหมาะสมไม่ใช่เพียง
เฉพาะที่ผู้สอนคาดหวัง

2. ผู้สอนควรไว้วางใจผู้เรียนภายใต้ความเชื่อที่ว่า หากเจตคติ
ที่สอนเป็นสิ่งที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทบทวนหรือทดสอบ โดยหาเหตุผลมา
ถกเถียงอภิปราย จนเกิดการยอมรับในขั้นตอนกระบวนการกลุ่ม ความคิดเห็นที่
เหมาะสมจะได้รับการสนับสนุน

3. ผู้สอนสามารถขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของผู้เรียนโดย
ช่วยตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิด หรือผู้สอนกับผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

4. หากสิ่งใดที่ผู้สอนเห็นว่าดีแต่ผู้เรียนไม่ยอมรับ ผู้สอนต้อง
ยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน โดยสงวนความคิดเห็นของตนไว้ ผู้เรียนก็จะรู้สึก
ยอมรับผู้สอนและขยายการเรียนรู้ออกไป

กิจกรรมที่ใช้ในการสอนเจตคติ

1. กิจกรรมในขั้นตอนการสร้างความรู้

1.1 สื่อ เช่น บทความ บันทึกประจำวัน จดหมาย บทสำหรับ
อ่าน แถบเสียง วีดิทัศน์ กิจกรรม แบ่งเป็น คือ

- กิจกรรมสร้างความรู้โดยตรง เช่น ละคร
ละครวิทยุ ทุนกระบอก

- กิจกรรมจำแนกเจตคติของผู้เรียน เช่น การสำรวจ
ความคิดเห็น การตอบแบบสอบถามการจัดลำดับความสำคัญ

- กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงเจตคติที่ต้องการ
- 1.2 การเปิดเผยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนเล่าความรู้สึกโดยตรง
การสมมติตัวเองเป็นบุคคลในเรื่อง การเขียนแล้วแลกเปลี่ยนกันอ่าน
- 2. กิจกรรมในชั้นการจัดระบบความคิดความเชื่อ อาศัยกระบวนการกลุ่มให้
ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูงสุด ประกอบด้วย
 - 2.1 การอภิปราย
 - 2.2 การสรุป
 - 2.3 การประยุกต์แนวคิด

หลักการสอนทักษะแบบมีส่วนร่วม
(สอนความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และความคิดสร้างสรรค์)

องค์ประกอบของ PL	ลักษณะการสอนความรู้แบบ PL
ประสบการณ์	- อาศัยหลักการที่ตรงกับชีวิตจริงในการเรียนรู้ทักษะ
การสะท้อนความคิด และอภิปรายผล	- ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในการวิเคราะห์ ขั้นตอนในการฝึกทักษะต่างๆ
การสรุปความคิด รวบยอด	- ได้ความคิดรวบยอดหลายขั้นตอน ทั้งจากการฟัง บรรยาย การสังเกต สาธิตการประเมินผลในกลุ่มและ การประเมินผลรวม
ทดลองหรือ ประยุกต์แนวคิด	- ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกซ้ำๆ โดยการแสดงบทบาทสมมติ ตามสถานการณ์ต่างๆ

ทักษะเป็นความสามารถที่ไม่เคยมีมาก่อนแต่ได้เรียนรู้จนกระทั่งทำได้อย่าง
ชำนาญการสอนทักษะชีวิตแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรู้ชัดเห็นจริง

1.1 บรรยายนำ

1.2 กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง สาธิต

1.3 วิเคราะห์กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง สาธิต

2. ขั้นลงมือกระทำ

2.1 ฝึกปฏิบัติ

2.2 ประเมินการปฏิบัติ

ในขั้นรู้ชัดเห็นจริง ใจองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3
องค์ประกอบคือ ความคิดรวบยอด อภิปรายและการสะท้อนความคิดและอภิปราย
สำหรับองค์ประกอบของความคิดรวบยอด เกิดขึ้นโดยการบรรยายนำประกอบกับ
การยกตัวอย่างและให้ผู้เรียนร่วมอภิปรายถึงความสำคัญและวิธีการฝึกทักษะนั้น ๆ
ด้านประสบการณ์ผู้สอนใช้กรณีศึกษาหรือสถานการณ์จำลองให้ผู้เรียนคิดใช้ทักษะ
ดังกล่าว หรือใช้การสาธิต ซึ่งอาจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้ การสาธิตจะช่วยให้
ผู้เรียนเห็นจริงตามลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน การสะท้อนความคิดและอภิปราย
ให้ผู้เรียนจับกลุ่มย่อยหรือระดมสมองเพื่อหากฎเกณฑ์

ส่วนองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านประยุกต์แนวคิด
และทดลอง ให้ผู้เรียนฝึกทักษะโดยใช้บทบาทสมมุติ หรือการชอมบท
เป็นกิจกรรมหลัก มีการฝึกซ้ำโดยการผลัดกันแสดงบทบาทจนเกิดความชำนาญ
การฝึกอบรมจะต้องฝึกให้ผู้สอนมีทักษะในการใช้สถานการณ์จำลองและการสาธิต
เพื่อให้ผู้เรียนเห็นจริง ขณะเดียวกันก็มีทักษะในการนำมาฝึกบทบาทสมมุติ
หรือการชอมบทและประเมินผลการฝึก

ในการสอนทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะทักษะการปฏิเสธ มักมีปัญหาวา
สถานการณ์ที่นำมาสอนนั้นจริง ๆ แล้วผู้เรียนไม่คิดปฏิเสธ เช่น เพื่อนชวนให้

ลองดื่มเบียร์ ทำให้การฝึกไม่สมจริง ทำให้เกิดข้อคิด 2 ประการคือ

1. การที่คนเราจะปฏิเสธสิ่งใดแสดงว่าเขามีเจตคติในเรื่องนั้น และได้ตัดสินใจอย่างชัดเจนไปแล้ว เพียงแต่ยังขาดทักษะที่จะปฏิเสธให้ได้ผล โดยไม่ทำลายสัมพันธภาพต่อกัน ในโครงสร้างการสอนจึงต้องสอนเจตคติและการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องนำมาก่อน

2. ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนหรือบรรยายสั้นๆ ผู้สอนควรทบทวนการเรียนในช่วงที่ผ่านมาเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันว่า พฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนคิดที่จะปฏิเสธ

กิจกรรมที่ใช้ในการสอนทักษะ

ขั้นรู้ชัดเจนจริง

1. การบรรยายนำ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนให้น่าสนใจ ให้ข้อมูลและความรู้ที่จำเป็น ในช่วงสั้นๆ เช่น ตั้งคำถามหรือยกตัวอย่างที่ใกล้เคียงแล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น
2. ประสานการณ์การใจทักษะ
 - 2.1 กรณีศึกษา ผู้สอนตั้งเป็นโจทย์ให้ผู้เรียนและแสดงความคิดเห็นว่าจะทำอย่างไรกับกรณีศึกษา
 - 2.2 สถานการณ์จำลอง ผู้สอนกำหนดโจทย์เป็นสถานการณ์ให้นำไปแสดง โดยผู้สอนเป็นบุคคลตามโจทย์และแสดงการสนทนาตอบโต้กับผู้เรียนทั้งสอง ซึ่งสมมุติเป็นคู่สนทนา หรือให้ผู้เรียนจับคู่สนทนากันเอง
 - 2.3 การสาธิตโดยแสดงบทบาทสมมุติให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นคู่สนทนา โดยผู้สอนชักชวนกับผู้เรียนขึ้นมาสาธิตก่อน หลังจากนั้นผู้สอนจะนำบทสนทนาขึ้นกระดานหรือแผ่นใสเพื่ออภิปรายและสอนประกอบบทสนทนานั้น

3. การอภิปรายในกลุ่มเล็ก เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์จากสถานการณ์จำลอง หรือจากการสาธิต เพื่อให้เข้าใจชัดเจนถึงขั้นตอนและวิธีการในแต่ละ ขั้นตอน

ขั้นตอนมือกระทำ

1. การฝึกปฏิบัติ ฝึกบทบาทสมมติและการฝึกซ้อมบท
 - 1.1 การฝึกบทบาทสมมติ เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการฝึกทักษะ ผู้สอนสมมติตัวละครและสถานการณ์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียน สมมติตัวเองเป็นตัวละครตามโจทย์ ต้องกำหนดโจทย์ให้ชัดเจน
 - 1.2 การฝึกซ้อมบทเป็นการให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง ในสถานการณ์ ที่จำเป็นซึ่งเกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียนฝึกและ เพื่อนๆ ช่วยกันดูว่ามีการใช้ทักษะอย่างไร
2. การประเมินการฝึกเป็นการช่วยสะท้อนความคิดว่าสิ่งที่ผู้ฝึกทักษะได้ ทำไปนั้นถูกขั้นตอนที่ควรจะเป็นหรือไม่ ทำได้โดย ผู้เรียนประเมิน กันเองในกลุ่ม หรือผู้สอนกับผู้เรียนช่วยกันประเมินในชั้นเรียน
 - 2.1 ผู้เรียนประเมินเอง ผู้สอนควรกำหนดใบงานให้ชัดเจนว่าจะ ประเมินอย่างไร เช่น “หลังจากฝึกให้ผู้เรียนช่วยกันอภิปรายว่า ผู้ที่แสดงเป็นมาลิทำได้ตามขั้นตอนหรือไม่ สมศักดิ์ตอบสนอง อย่างไร ขั้นตอนไหนที่มีความยุ่งยากในการฝึกและในชีวิตจริง จะนำทักษะนี้ไปใช้ได้หรือไม่เพียงใด
 - 2.2 ผู้สอนประเมิน โดยการสุ่มให้ผู้ฝึกออกมาแสดงหน้าชั้นเรียน ผู้สอนช่วยวิจารณ์ประกอบกับขอความเห็นจากผู้เรียนในชั้น หรือ ผู้สอนอาจใช้วิธีสัมภาษณ์ หรือให้สมาชิกกลุ่มเล่าถึงสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วให้ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะ

ตัวอย่างที่ 1 การสอนทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม เรื่องสารเสพติด

1. การสอนความรู้

1.1 ประสิทธิภาพ ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้จากหนังสืออ่านประกอบแบบเรียน สื่อการดู หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวคิด อาจแบ่งหัวข้อให้คนละ 1 หัวข้อ เช่น ประเภทของสารเสพติด สาเหตุที่ทำให้เยาวชนติดสารเสพติด การป้องกันตนเองให้พ้นจากการติดสารเสพติด ลักษณะอาการและพฤติกรรมของผู้ติดสารเสพติด และแหล่งที่ให้การบำบัดรักษาผู้ติดสารเสพติด

1.2 สะท้อนความคิดและอภิปราย ให้แบ่งกลุ่มร่วมกันอภิปรายสะท้อนความคิดเพื่อเตรียมนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่

1.3 ความคิดรวบยอด ตัวแทนกลุ่มย่อยรายงานผลการอภิปรายต่อกลุ่มใหญ่ ครูสรุปเพิ่มเติม

1.4 การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด ให้นักเรียนเขียนคำขวัญ จัดบอร์ดประกวดวาดภาพ การทำรายงาน เขียนเรียงความ โดยครูกำหนดหัวข้อให้ เช่น “การติดสารเสพติดเป็นอันตรายต่อชีวิตแต่สามารถป้องกันได้” “คนเสพติดายคนขายติดคุก”

2. การสอนเจตคติ

2.1 ประสิทธิภาพ ภาพหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ หรือเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หรือให้แสดงบทบาทสมมติ แล้วใช้คำถามกระตุ้นความรู้สึก เช่น “นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องที่ดู” “นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องที่แสดง” “นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องที่อ่าน” “นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับภาพที่เห็น”

2.2 การสะท้อนความคิดและอภิปราย แบ่งกลุ่มให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดแล้วคนหาคำตอบ

2.3 การสรุปความคิดรวบยอด ให้ตัวแทนกลุ่มรายงานผลการอภิปรายต่อกลุ่มใหญ่ แล้วร่วมกันสรุปเพิ่มเติม

2.4 การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด ให้ทำกิจกรรมเพิ่มทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น จัดนิทรรศการเดินรณรงค์

3. การสอนทักษะ

3.1 ประสิทธิภาพให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติเกี่ยวกับการชวนไปงานเลี้ยง หรือเสพยาสิ่งเสพติด

3.2 การสะท้อนความคิดและการถกเถียง ให้อภิปรายเพื่อวิเคราะห์คำชวนและการปฏิเสธ

3.3 การสรุปความคิดรวบยอดครูบรรยายขั้นตอนการปฏิเสธประกอบตัวอย่างการปฏิเสธจากสถานการณ์ในบทบาทสมมุติที่ได้แสดงแล้ว

3.4 การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด ให้กลุ่มร่วมกันเขียนบทสคริปต์ซึ่งมีการชวน การปฏิเสธอย่างมีขั้นตอน ตามที่ได้เรียนมาแล้วและฝึกการแสดงออกมาแสดงบทบาทสมมุติตามที่กลุ่มกำหนดขึ้นเรียนเป็นการฝึกซ้ำ โดยการแสดงบทบาทสมมุติตามสถานการณ์ต่างๆ

ตัวอย่างที่ 2 การสอนทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักของร่างกายกับสุขภาพ

1. สอนความรู้

1.1 ให้นักเรียนศึกษาไปความรู้เอกสารประกอบการสอน หรือหนังสือแบบเรียนเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักของร่างกายกับสุขภาพ

1.2 ให้นักเรียนวิเคราะห์น้ำหนักของตนเอง โดยเปรียบเทียบกับกราฟแสดงน้ำหนักมาตรฐาน ใ้หาแนวทางการแก้ไข หากน้ำหนักผิดปกติ และใ้หาแนวทางการป้องกันและพัฒนาถ้าน้ำหนักอยู่ในเกณฑ์ปกติ

1.3 ตัวแทนกลุ่มย่อยนำเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้น้ำหนักปกติต่อกลุ่มใหญ่

1.4 ร่วมกันคิดทำการบริหารร่างกายท่าต่างๆ เพื่อให้น้ำหนักอยู่ในเกณฑ์ปกติ

2. สอนเจตคติ

2.1 สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนอ่านหรือเล่าให้ฟัง แล้วถามความรู้สึก

2.2 ให้นักเรียนได้อภิปรายหรือถกเถียงกัน เพื่อพยายามที่จะตอบคำถามที่ท้าทายของครู ซึ่งมีทั้งคำถามที่ให้ความรู้สึกต่อการมีน้ำหนักปกติ และไม่ปกติ เช่น สร้างสถานการณ์ แล้วถามว่า “เพื่อนสนิทของนักเรียนคนหนึ่งอ้วนมากถูกเพื่อนล้อเลียนอยู่เสมอเพื่อน ๆ เห็นว่าเป็นเรื่องตลกขบขัน นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น” หรือ “ถ้านักเรียนได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนห้องเขาประกวดนางนพมาศ” นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร ทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น

2.3 ตัวแทนกลุ่มย่อยร่วมกันเสนอผลการอภิปรายต่อกลุ่มใหญ่

2.4 นักเรียนร่วมกันสรุป แล้วครูสรุปเพิ่มเติม

3. สอนทักษะ

3.1 มอบหมายงานให้นักเรียนช่วยเหลือผู้ที่น้ำหนักผิดปกติ โดยให้สำรวจน้ำหนักของนักเรียนในโรงเรียนแล้วค้นหาผู้ที่น้ำหนักผิดปกติ โดยเปรียบเทียบกับกราฟแสดงน้ำหนักมาตรฐาน

3.2 วางแผนในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ

3.3 ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามแผนที่วางไว้

3.4 ประเมินผล รายงานการปฏิบัติงานนำเสนอด้วยแฟ้มสะสมผลงาน

การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

การเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นกับผู้เรียนถ้าครูใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. ความพร้อมของครู ครูจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้นักเรียนเกิดความรักและความศรัทธา ครูจะต้องปลุกเร้าและเสริมแรงในทุกกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม ความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบในการทำงาน สร้างจิตสำนึกในการเป็นพลเมือง และพลโลก ครูจะต้องเป็นผู้วางแผนขั้นต้นทั้งเนื้อหาและวิธีการ จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้แก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ ครูจะต้องเตรียมศึกษาเนื้อหาสาระในหลักสูตร และจุดประสงค์ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ หลักสูตรต้องการอะไร มีจุดประสงค์การเรียนรู้ อย่างไร ทำไมจึงต้องการอย่างนั้น เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกันสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดอย่างเหมาะสม ครูจะต้องเตรียมแหล่งข้อมูล ที่เป็นสื่อการเรียนการสอน ที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาได้ตามความต้องการด้วยตนเอง

2. ความพร้อมของผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมทั้งร่างกาย และจิตใจ ตลอดจนมีวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียน

3. ความพร้อมของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพภาพ ซึ่งประกอบด้วย

3.1 สิ่งแวดล้อมในห้องเรียนเฉพาะรายวิชา จะต้อง มีบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและสอดคล้องกับวิชานั้นๆ ซึ่งครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดสิ่งแวดล้อม ดังกล่าว ซึ่งในที่นี้จะขอยกตัวอย่างในห้องเรียน

วิชาสุขศึกษา ได้จัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อสุขภาพ ที่ผ่านงานด้านหลังห้อง และ
ด้านซ้าย ขวาของกระดานดำ จะมีบอร์ดสำหรับให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับ
สุขภาพ ซึ่งจะมีการสับเปลี่ยนเรื่องต่างๆ ขึ้นมาตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับ
การเปลี่ยนแปลงของสังคมอีกมุมหนึ่งของห้องจะมีผลงานของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจาก
การเรียนการสอนในลักษณะและรูปแบบที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายซึ่งขึ้นอยู่กับ
การเรียนการสอนแต่ละจุดประสงค์ นักเรียนอื่นๆ ที่มาเรียนในห้องนี้ก็สามารถศึกษา
หาความรู้ได้ตามความสนใจ

อีกมุมหนึ่งจะเป็นสื่อการสอนที่เป็นของจริง เช่น ตัวอย่างสมุนไพร
ภาชนะบรรจุอาหาร อาหาร และเครื่องปรุงที่ควรหรือไม่ควรเลือกบริโภค ของจำลอง
เช่น หุ่นทารก หุ่นโครงกระดูก โครงสร้างของฟัน ระบบต่างๆ ของร่างกาย เช่น
ผิวหนัง หู ตา จมูก หัวใจ ส่วนสื่อที่เป็นโปสเตอร์ระบบต่างๆ ของร่างกาย เช่น
ระบบทางเดินอาหาร ระบบขับถ่าย ระบบกล้ามเนื้อ ระบบหายใจ ระบบทางเดิน
อาหาร ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบสืบพันธุ์ ระบบต่อมไร้ท่อ ต่อมเพศและ
ระบบสืบพันธุ์ เครื่องหมายจราจร ภาพพลิกการวางแผนครอบครัว อุปกรณ์ที่
ใช้ในการวางแผนครอบครัว มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีทีวีวีดีทัศน์ เครื่องฉาย
ฯลฯ ซึ่งครูและนักเรียนสามารถเลือกใช้ ได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรม
การเรียนการสอน

ห้องสมุดหมวดวิชา ควรจัดไว้เฉพาะหนังสือ และวารสาร
ทางสุขภาพ นอกจากนักเรียนจะศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดกลางแล้ว นักเรียนยัง
สามารถศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดหมวดวิชา มีบริการยืมคืนตลอดเวลา ส่วนสื่อ
การสอน ที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น ใบความรู้ เอกสาร
ประกอบการสอน บทเรียนสำเร็จรูป สื่อการตูน นักเรียนสามารถยืมไปศึกษา
ที่บ้านและนอกเวลาเรียนได้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถึงแม้จะมีสื่อ
อย่างหลากหลายในห้องเรียน การเรียนในห้องเรียนตลอดเวลา ก็ทำให้นักเรียน
เบื่อหน่าย จำเจ ในบางครั้ง บางจุดประสงค์ ครูต้องนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่

เช่น โรงเรียน สถานือนามัย สถานสงเคราะห์คนชรา สถานบำบัดโรคเอดส์ ชายทะเล วัด ซึ่งในบางจุดประสงค์ก็จะต้องเชิญวิทยากรมาช่วยสอน เพื่อให้เกิดความหลากหลาย

3.2 การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจของผู้เรียน ตัวอย่างการจัดสิ่งแวดล้อมที่ประสบความสำเร็จจนได้รับรางวัลโรงเรียนที่จัดสิ่งแวดล้อมดีเด่นมาตรฐานเหรียญทองระดับเขต ได้รับรางวัลทักษะการดำรงชีวิต ระดับเขต ได้รับเกียรติบัตรป้ายโรงเรียนมาตรฐานระดับดีมากจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรางวัลการจัดการงานคุ้มครองผู้บริโภคดีเด่นในโรงเรียน ระดับจังหวัด และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 เขต 11 จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้รับรางวัลดีเด่นในการรณรงค์ป้องกันสารเสพติด เขต 11 นักกีฬาบาสเกตบอลและนักกีฬาว่ายน้ำ ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนระดับจังหวัด ระดับเขต และได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ หอสมุดดีเด่น กรมสามัญศึกษา หอสมุดเฉลิมพระเกียรติ หอสมุดกาญจนาภิเษก หอสมุดต้นแบบ และที่สำคัญคือ ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทาน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนได้จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและส่งเสริมการเรียนรู้ ด้วยความร่วมมือจากนักเรียน และครู ตลอดจนนักการภารโรง

การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ สวนสมุนไพร ปลูกผักสวนครัว ไม้ดอกไม้ประดับ สวนหิน สวนหย่อม สนามกีฬาในร่ม 2 สนาม สำหรับการเรียน และเล่นกีฬาบาสเกตบอลกีฬาบอลเลย์บอล และแบดมินตัน สนามกีฬากลางแจ้ง 3 สนาม สำหรับการเรียนและเล่นกีฬาแชร์บอล แอ่นบอล ตะกร้อ และฟุตบอล ห้องสำหรับเรียนและเล่นยิโดหยุน และศิลปะป้องกันตัว ห้องเรียนและเล่นเทเบิลเทนนิส สระว่ายน้ำ มีลานหมากไทย และซุ้มต่างๆ ใต้ต้นไม้สำหรับนั่งเล่นหรือพักผ่อนหย่อนใจ มีถนนรอบสนามฟุตบอลสำหรับสัญจรภายในโรงเรียน ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย มีห้องสมุดของโรงเรียน

ที่ได้มาตรฐาน มีบริการอินเทอร์เน็ต บริการวิทยุทัศน์ เสียง เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต

4. สิ่งแวดล้อมในชุมชน นอกจากครูจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนให้ร่มรื่นน่าอยู่และเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้แล้ว ครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จะต้องแนะนำแหล่งเรียนรู้และวิธีการแสวงหาความรู้แก่ผู้เรียน ให้ต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เห็นสภาพจริงซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เกิดผลถาวร

แหล่งเรียนรู้ที่ครูควรแนะนำให้แก่ผู้เรียน เช่น โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์คนชรา สถานบำบัดผู้ป่วยโรคเอดส์วัด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์เพาะพันธุ์กลาไม ประมง ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ต่างๆ นอกจากนี้ครูจะต้องส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เขามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

บทบาทของครูในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1. ครูสุศึกษาทุกคน ควรจะมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อสุขภาพของนักเรียนทุกคน การที่นักเรียนจะมีสุขภาพดีนั้น ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

- 1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย
- 2) จัดสิ่งแวดล้อมให้สะอาดถูกสุขลักษณะ ถูกหลักสุขาภิบาลอาหาร
- 3) ให้บริการอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ
- 4) ให้บริการน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาดอย่างเพียงพอ
- 5) จัดสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการเล่นกีฬา
- 6) จัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬา
- 7) จัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในโรงเรียน

2. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีและสามารถปฏิบัติ
จนเป็นสุขนิสัย เป็นผลที่เกิดจากการที่ครูใช้ความพยายามในการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของวิชาสุขศึกษา ดังปรากฏใน
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และ
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
การวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ได้วิเคราะห์หลักสูตรในส่วน
ของวัตถุประสงค์ คำอธิบายรายวิชา จัดทำกำหนดการสอนและเขียนแผนการสอน
ไว้ในแผนการสอน ในการสอนทุกครั้งจะมีการประเมินผลตรวจสอบหาข้อบกพร่อง
หรือปัญหา แล้วปรับปรุงพัฒนาเพื่อวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ครั้งต่อไป

3. จัดสิ่งแวดล้อมให้สะอาดถูกสุขลักษณะและถูกหลักสุขภาพ
ในส่วนที่เป็นหัวหน้างานโภชนาการและคณะทำงานอาคารสถานที่ รับผิดชอบ
โรงอาหาร ได้วางแผนการบริหารและการจัดการ ภายในโรงอาหาร 5 ประการ คือ

1) นักเรียน ได้อบรมสั่งสอนนักเรียนและจัดทำระเบียบ
การใช้โรงอาหาร ให้นักเรียนปฏิบัติ โดยผู้ที่มาใช้บริการโรงอาหารจะต้องมี
ระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และช่วยรักษาความสะอาดของสถานที่
ซึ่งเป็นส่วนรวม เช่น นักเรียนต้องเข้าแถวซื้ออาหาร ต้องเก็บภาชนะที่
รับประทานอาหารเสร็จแล้ว ไปไว้ในที่ที่จัดไว้ให้ นักเรียนจะต้องทิ้งขยะใน
ถังขยะเปียกและขยะแห้ง

2) ลูกจ้างและภารโรงจะทำความสะอาดโรงอาหาร
เมื่อใช้โรงอาหารเสร็จแล้ว และทำความสะอาดพื้นใต้โต๊ะอาหารก่อนรับประทาน
อาหารในตอนเช้า

3) ผู้จำหน่ายอาหาร ได้จัดทำระเบียบว่าด้วยการ
จำหน่ายอาหารขึ้น สารสำคัญของระเบียบนอกจากจะให้ผู้จำหน่ายอาหาร ปฏิบัติ

เกี่ยวกับการจำหน่ายอาหารแล้ว ผู้จำหน่ายอาหารจะต้องดูแลพื้นที่บริเวณร้านค้าของตนเองให้สะอาดอยู่เสมอให้มีการแยกเศษอาหารก่อนระบายน้ำทิ้ง หากผู้จำหน่ายอาหารไม่ปฏิบัติตามระเบียบ จะมีการเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร จนกระทั่งให้ออก

4) คณะทำงานโภชนาการจะช่วยดูแลความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในโรงอาหาร โดยแบ่งเวรรับผิดชอบรายวัน ติดตามการให้บริการโรงอาหารของนักเรียน การทำความสะอาดของลูกจ้างและนักการภารโรง และการทำความสะอาดบริเวณร้านค้าของผู้จำหน่ายอาหาร มีการบันทึกการปฏิบัติงานประจำวัน มีการประชุมปรึกษาหารือ และวางแผนแก้ปัญหาปรับปรุงและพัฒนางานสม่ำเสมอ และได้รับความร่วมมือจากทีมงานเป็นอย่างดี

5) ปรับปรุงพัฒนาสถานที่และระบายน้ำทิ้ง ได้ร่วมวางแผนกับฝ่ายบริหารของโรงเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับจังหวัดและระดับเขต 11 มาเป็นที่ปรึกษาในการจัดสุขาภิบาลอาหารในโรงอาหาร จัดทำบ่อดักไขมันก่อนปล่อยน้ำเสียออกสู่ท่อระบายน้ำของเทศบาล

สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จะต้องเอื้ออำนวยและส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ โรงเรียนได้จัดการปกครองนักเรียนเป็นคณะ โดยแต่ละคณะได้ประกอบด้วยนักเรียนทั้ง 6 ระดับชั้น มีอาจารย์ที่ปรึกษาประจำคณะนั้นๆ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน นักเรียนแต่ละห้องจะมีพื้นที่รับผิดชอบเป็นของตนเอง มีหน้าที่ดูแลความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนตกแต่งให้สวยงามครูจะเป็นที่ปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ ให้กำลังใจ กำกับติดตามและดูแลการทำงานในพื้นที่รับผิดชอบของนักเรียนจากการร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างนักเรียนครู และนักการภารโรง ในการดูแลและจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผลที่ได้นอกจากจะช่วยให้นักเรียนมีสุขภาพดีแล้ว โรงเรียนได้รับรางวัล การจัดสิ่งแวดล้อมดีเด่นมาตรฐานเหรียญทอง ระดับเขตการศึกษา 3 มีการให้บริการอาหารที่ถูกหลัก

โภชนาการ การบริโภคอาหาร ที่ถูกหลักโภชนาการ นับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้นักเรียนมีสุขภาพดี นอกจากนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และปฏิบัติตนในการเลือกบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ

โรงเรียน จะต้องจัดสภาพภายในโรงอาหารให้พร้อมและ เอื้ออำนวยต่อการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการให้นักเรียน ครูในฐานะ หัวหน้างานโภชนาการ ได้จัดทำระเบียบว่าด้วยการจำหน่ายอาหารในโรงเรียน สำคัญในระเบียบนอกจากผู้จำหน่ายอาหารจะต้องช่วยดูแลสถานที่แล้ว ยังกำหนดให้ผู้จำหน่ายเฉพาะอาหารที่มีประโยชน์มีการควบคุมปริมาณและคุณภาพ ให้เหมาะสมกับราคา ห้ามจำหน่ายอาหารที่ใส่สี ไขมันทรานส์ หรือสารปนเปื้อนอื่น ๆ ห้ามจำหน่ายของหมักดอง ท็อฟฟี่ หรือของขบเคี้ยวอื่น ๆ ยกเว้นถั่ว กำหนด ให้ใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่เป็นสแตนเลส แก้ว หรืออลูมิเนียม ห้ามใช้ภาชนะ พลาสติกหรือภาชนะเคลือบที่ฉีกขาดภายใน กำหนดให้มีการล้างภาชนะที่ถูกหลัก สุขาภิบาลอาหาร มีการควบคุมคุณภาพอาหาร มีการตรวจสอบสารปนเปื้อนใน อาหารและเครื่องปรุง ตรวจสอบความสะอาดของมือผู้สัมผัสอาหาร และภาชนะ บรรจุอาหาร โดยใช้ผ้าเช็ดมือ โดยได้รับการสนับสนุนวิทยากรให้การอบรม ครูและสนับสนุนผ้าเช็ดมือ จากสำนักงานสาธารณสุขเขต 11 ครูในฐานะหัวหน้า ชุมชุมส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ให้ความร่วมมือกับนักเรียนสมาชิก ชุมชุมส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคและคณะทำงานโภชนาการ ในการติดตาม ควบคุมดูแลและตรวจสอบ ให้ผู้จำหน่ายอาหารปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการ จำหน่ายอาหารในโรงเรียน

ครู ควรร่วมกับนักเรียนสมาชิกชุมชุมส่งเสริมการ คุ้มครองผู้บริโภค จัดทำโครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค โดยการจัดป้านิทรรศการ 1 นาทีเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค จัดทำแผ่นพับ เพื่อการบริโภค ในเรื่องต่างๆ เช่น สิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภคการเปรียบเทียบ ของผู้บริโภค หลักการคุ้มครองผู้บริโภค หลักการเลือกซื้ออาหารและยา ใดร่วมกัน

จัดทำโครงการสอดส่องดูแลสินค้าอาหารและยาที่ไม่ได้คุณภาพและอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพในโรงเรียนและชุมชน มีการสำรวจและเก็บตัวอย่างอาหารที่สงสัยว่าอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค ส่งไปตรวจสอบที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ผลที่ได้คือ นักเรียนสมาชิกชุมชนส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ประสบการณ์ในการทำงาน เกิดการเรียนรู้จากการทำงานจริงมีความภาคภูมิใจในการได้ทำงานและเสียสละเพื่อส่วนรวม นักเรียนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคการเลือกซื้อ เลือกใช้สินค้า อาหาร ยา และบริการต่างๆ ได้บริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ ที่โรงเรียนได้เลือกสรรคไวให้แล้ว โรงเรียนได้รับโล่รางวัลการจัดงานคุ้มครองผู้บริโภคดีเด่นระดับจังหวัด ในปี 2540-2541 และได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ระดับเขต 11 ในปี 2541

4. การให้บริการน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาดอย่างเพียงพอ จัดให้มีเครื่องกรองน้ำและตู้น้ำเย็นสำหรับให้บริการน้ำดื่มแก่นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม และล้างไส้กรองในเครื่องกรองน้ำปีละ 1 ครั้ง จัดให้มีภาชนะสำรองน้ำดื่มและน้ำใช้เมื่อประปาไม่ไหลผลที่ได้แก่นักเรียนมีน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาดอย่างเพียงพอ

5. จัดสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการเล่นกีฬาและออกกำลังกาย ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดให้มีสถานที่เล่นกีฬา และออกกำลังกาย มีสนามมีโรงยิมส์ และมีสระว่ายน้ำ

6. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬา ในฐานะที่เป็นครูสุขศึกษาสังกัดหมวดวิชาพลานามัย ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหมวดวิชาให้เขียนโครงการแข่งขันกีฬาต่อต้านยาเสพติด ขึ้นเป็นโครงการพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการออกกำลังกาย จัดโครงการว่ายน้ำภาคฤดูร้อนต่อต้านยาเสพติดให้นักเรียนมาฝึกว่ายน้ำฟรี ซึ่งได้รับสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาล นอกจากนี้ ยังจัดให้มีการแข่งขันกีฬาภายในเป็นประจำทุกปี จัดให้มีการแข่งขันกีฬาระหว่างห้อง เช่น บาสเกตบอล วอลเลย์บอล

และลานกีฬาต่อต้านยาเสพติด

7. จัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในโรงเรียน ครูเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในโรงเรียน เช่น จัดให้มีสวนหย่อมตามอาคารต่างๆ มีซุ้มสำหรับนั่งพักผ่อน มีศาลาเฉลิมพระเกียรติ สวนเฉลิมพระเกียรติ และลานหมากไทยสำหรับให้นักเรียนได้พักผ่อนหย่อนใจในคาบว่าง หรือพักกลางวัน

บทบาทในการบริการด้านสุขภาพแก่นักเรียน

เนื่องจากเป็นครูสอนสุขศึกษา จึงได้รับมอบหมายให้เข้ารับการอบรมครูพยาบาลในโรงเรียน ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และในระหว่างปีการศึกษา 2529–2537 ได้เป็นคณะทำงานอนามัยโรงเรียน ได้ช่วยหัวหน้างานอนามัยโรงเรียนทำงานด้านสุขภาพนักเรียน ดังนี้

1. ให้บริการและส่งเสริมสุขภาพแก่นักเรียน โดยการให้บริการห้องพยาบาล จ่ายยา ดูแลการเจ็บป่วยเล็กน้อยของนักเรียนปฐมพยาบาล และส่งต่อผู้ป่วยที่อาการค่อนข้างหนักและเกินกว่าที่จะดูแลเองได้ ได้ร่วมกันวางแผนในการจัดทำ โครงการเฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพนักเรียน ประสานงานให้สาธารณสุขจังหวัด นิติเวชชันป้องกันโรคหัดเยอรมัน บาดทะยัก การตรวจสุขภาพและรักษาฟรี รมรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออกจัดทำโครงการเผยแพร่ความรู้ทางสุขภาพ จัดทำสารรายเดือน เรียนรู้สุขภาพ จัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางสาธารณสุข เช่น วันงดบุหรี่โลก วันยาเสพติด วันสิ่งแวดล้อมโลก วันเอดส์โลก และวันสาธารณสุข เป็นต้น

2. จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านโรคเอดส์และสารเสพติด ในฐานะที่เป็นครูสุขศึกษา สังกัดหมวดวิชาพลานามัย ได้จัดทำโครงการรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ และสารเสพติด เช่น จัดกิจกรรมวันเอดส์โลก วันงดบุหรี่โลก

วันยาเสพติด มอบหัวใจด้านภัยเอดส์ในวันแห่งความรัก จัดประกวดบอร์ด
ป้ายนิเทศจัดแสดงละคร จัดรายการบนเวที ตอบปัญหาชิงรางวัลจัดประกวด
เรียงความและภาพวาด

3. ได้ร่วมเป็นคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
ในโรงเรียน ได้ร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินตนเองโครงการ โรงเรียนสีขาว
ได้จัดทำโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน โดยการสอน
ทักษะชีวิตให้นักเรียนในกลุ่มเสี่ยงด้วยตนเอง และเชิญวิทยากรจากสำนักงาน
สาธารณสุขจังหวัดมาช่วยสอน และส่งต่อในรายที่ต้องการให้ความช่วยเหลือ
นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้มีลานกีฬาต้านยาเสพติดขึ้นในโรงเรียน ได้จัดทำ
โครงการรวมใจไผ่ธรรมเพื่อลดละยาเสพติด โดยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ทุกห้อง ร่วมกิจกรรมในยามว่าง มาบำเพ็ญประโยชน์ โดยการไปทำบุญที่วัด
ฟังพระธรรมเทศนา พัฒนาวัด และจัดนันทนาการมอบของที่ระลึก และเงินแก่
คนชรา ณ สถานสงเคราะห์คนชรา อุทองพนักัดัก จังหวัดชุมพร เก็บขยะ
และพัฒนาชายฝั่งทะเลอ่าวพนักัดัก จังหวัดชุมพร

4. ได้จัดทำโครงการทันตสุขภาพ ซึ่งเป็นโครงการที่ครูสุศึกษา
สอนการดูแลสุขภาพในช่องปากให้นักเรียนและฝึกปฏิบัติในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
แล้ว ให้นักเรียนดูแลสุขภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย โดยการไปหาทันตแพทย์ทุกปี หากมีปัญหาให้รักษาและมีใบรับรอง
สุขภาพในช่องปากจากทันตแพทย์มาส่งครู ในแต่ละห้องจะคัดเลือกนักเรียน
ที่มีสุขภาพในช่องปากดีเยี่ยมแล้วมอบเกียรติบัตร

ความพยายามในการที่จะให้นักเรียนทุกคนมีสุขภาพดี เป็นหน้าที่
ของครูทุกคน โดยเฉพาะครูสุศึกษา เมื่อประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง ครูก็ภาคภูมิใจ
ที่ได้เป็นผู้ริเริ่ม และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและปัจจัยต่างๆ เพื่อสนับสนุน
และส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อให้นักเรียนเป็นบุคคล
ที่พึงประสงค์ ดี เก่ง และมีความสุข

ภารกิจของครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน

การพัฒนาครูเครือข่าย

ครูต้นแบบ เป็นครูที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำปฏิรูปการเรียนรู้เป็นผู้มีความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีรูปแบบการสอนที่ชัดเจน และสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สามารถเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนครูได้เป็นอย่างดีและได้ดำเนินการพัฒนาครูเครือข่าย ดังนี้

1. เขียนโครงการพัฒนาครูเครือข่ายเสนอผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อขออนุมัติแล้วส่งโครงการ ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2. ประชาสัมพันธ์แนะนำตนเองและแจ้งภารกิจให้เพื่อนครูทราบทั้งในโรงเรียนและโรงเรียนอื่นๆ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหาร โรงเรียนให้ประชาสัมพันธ์ในที่ประชุม หรือในการอบรมต่างๆ
3. รับสมัครครูเครือข่าย ครูที่สนใจ สมัครเป็นครูเครือข่ายจำนวน 29 คน เป็นครูในโรงเรียนจำนวน 26 คน และต่างโรงเรียนในสหวิทยาเขตเดียวกัน 3 คนแล้วส่งรายชื่อไปที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
4. ปฐมนิเทศสร้างความสัมพันธ์และปลูกฝังศรัทธา จัดพบกลุ่มแจ้งจุดประสงค์ สำรวจความต้องการ ร่วมกันกำหนดกิจกรรม และจัดทำปฏิทินกิจกรรมนิเทศ
5. จัดกิจกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และภารกิจของครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ครูเครือข่ายเกิดความรู้ความเข้าใจตระหนักและเห็นความสำคัญของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียน

การสอน และให้บริการยืมหนังสือเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ และอื่นๆ

6. จัดกิจกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ โดยการสาธิตรูปแบบการสอน แนะนำรูปแบบการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษา แนะนำสื่อการเรียนการสอน แผนการสอนและการวัดผล ประเมินผล ตลอดจนนำเสนอชิ้นงานนักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอน

7. จัดกิจกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครูเครือข่ายด้วยกันและครูต้นแบบ ครูเครือข่ายที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จมาแลกเปลี่ยน เช่น ครูที่มีผลงานผ่านการประเมินและได้รับการกำหนดตำแหน่งเป็นอาจารย์ 3 ครูดีเด่นหมวดวิชาต่างๆ เล่าประสบการณ์ สาธิตรูปแบบการสอน และนำเสนอ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และชิ้นงานนักเรียนที่เกิด จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

8. ครูเครือข่ายนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปวางแผน และปรับปรุงแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

9. จัดกิจกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ โดยการเยี่ยมห้องเรียนครู เครือข่าย ครูเครือข่ายจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้นแบบเยี่ยมห้องเรียน ดิชมให้ข้อเสนอแนะแก่ครูเครือข่าย และประเมินผล การสอนโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน และพฤติกรรมครูตามข้อบ่งชี้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

10. จัดกิจกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ โดยการเปิดอภิปรายวิจารณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ประสานงาน

11. การนำเสนอผลงาน ครูเครือข่ายที่พร้อมนำเสนอผลงานเกี่ยวกับแผนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นชิ้นงานนักเรียนภายในโรงเรียน และเข้าร่วมนำเสนอผลงานในระดับจังหวัด ระดับเขต และได้รับคัดเลือกเข้านำเสนอผลงานในระดับประเทศ

12. การวัดผลประเมินผล ใช้วิธีการดังนี้

1) ครูเครือข่ายประเมินตนเอง ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

2) ครูเครือข่ายประเมินซึ่งกันและกันหลังการจัดกิจกรรม
กัลยาณมิตรนิเทศ

3) ครูต้นแบบประเมินครูเครือข่ายหลังการจัดกิจกรรม
กัลยาณมิตรนิเทศ

4) ครูเครือข่ายประเมินครูต้นแบบหลังการจัดกิจกรรม
กัลยาณมิตรนิเทศ

ผลการประเมิน

ผลการประเมิน โดยภาพรวม ดังนี้

1. ครูเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทุกคน

2. ครูเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกคน

3. ครูเครือข่ายสามารถนำความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมพัฒนาครูเครือข่ายไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

4. กิจกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ เป็นที่สนใจของครูในโรงเรียนและโรงเรียนอื่นๆ

ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ 37 ครูสมใจ ปราบพล ครูต้นแบบปี 2542

ผลการพัฒนาครูเครือข่าย ผลต่อครูเครือข่าย

- 1) ครูเครือข่ายสามารถพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเองให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 2) ครูเครือข่ายพัฒนาตนเองและนำเสนอผลงานจนได้รับคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้ของสหวิทยาเขต จำนวน 6 คน
- 3) ครูเครือข่ายพัฒนาตนเองและนำเสนอผลงานระดับจังหวัดได้รับคัดเลือกให้เป็นครูต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้ของจังหวัด จำนวน 3 คน และได้รับคัดเลือกให้นำเสนองานระดับเขตจำนวน 6 คน
- 4) ครูเครือข่ายพัฒนาตนเองและนำเสนอผลงาน ได้รับคัดเลือกให้นำเสนองานระดับประเทศ 1 คน
- 5) ครูเครือข่ายพัฒนาตนเองและได้รับการคัดเลือก และยกย่องให้เป็นครูต้นแบบจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 1 คน และได้รับคัดเลือกให้นำเสนอรูปแบบการสอนในงานประกาศเกียรติคุณครูแห่งชาติและครูต้นแบบในวันที่ 1 พฤษภาคม 2544 ณ ศูนย์ประชุมสิริกิติ์
- 6) ครูเครือข่ายได้รับคัดเลือกให้เป็นครูแกนนำของกรมสามัญศึกษาจำนวน 14 คน

ผลต่อผู้เรียน

ครูเครือข่าย ได้พัฒนารูปแบบการสอน การวางแผนการสอน การสร้างสื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน นำไปใช้สอน นักเรียนของตนทำให้นักเรียนเป็นคน ดี เก่ง และมีความสุข

ผลต่อครูต้นแบบ

ครูต้นแบบ ได้รับประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ
ได้รับความรู้และเทคนิคการสอน การสร้างสื่อการสอนและการวัดผลประเมินผล
จากครูเครือข่ายในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากครูต้นแบบ ขยายสู่เพื่อนครูเครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง

การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาตนเองเป็นสิ่งที่ครูทุกคนจะต้องให้ความสำคัญเพราะโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก การสื่อสารไร้พรหมแดน ทำให้นักเรียนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ โดยเฉพาะครูต้นแบบ นอกจากจะต้องพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะพัฒนานักเรียนแล้ว จะต้องพัฒนาเครือข่ายและเพื่อนครูด้วย ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงสมัครเข้ารับการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน ทุกครั้งที่มีโอกาสและเมื่อได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนหรือจังหวัด เพื่อเข้ารับการอบรม สัมมนา จะเข้ารับการอบรมด้วยความเต็มใจ นับตั้งแต่ปี 2541 ถึงปัจจุบัน เข้ารับการอบรม สัมมนาและศึกษาดูงาน จำนวน 27 ครั้ง จะขอยกตัวอย่างเฉพาะในปีการศึกษา 2542 ถึงปัจจุบัน

1. อบรมการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูผู้สอน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจัดโดยสมาคมพัฒนาวิชาชีพครูแห่งประเทศไทย ได้นำความรู้มาปรับปรุงพัฒนาวิชาชีพครูให้เหมาะสม และสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2. อบรมการประกันคุณภาพการศึกษา จัดโดยโรงเรียนสาธิตเหนือวิทยา เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงพัฒนานักเรียนและโรงเรียนให้มีคุณภาพเพื่อการประเมินภายใน

3. อบรมเทคนิคการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จัดโดยสหวิทยาเขต เมืองชุมพร เพื่อนำเทคนิคการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน

4. ศึกษาดูงานการจัดตกแต่งสถานที่ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดสถานที่งาน นิทรรศการทางวิชาการของโรงเรียนและจังหวัดต่อไป

5. ประชุมสัมมนาติดตามการปฏิบัติงานของครูต้นแบบ ณ สถาบัน ราชภัฏสงขลา จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรายงาน ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน และนำเสนอปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6. อบรมการประกันคุณภาพ ครั้งที่ 2 ณ โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา เพื่อการประกันคุณภาพและรับการประเมินภายใน

7. อบรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดทำแฟ้ม สะสมงาน การประเมินตามสภาพจริง และการวิจัยในชั้นเรียน จัดโดยศูนย์พัฒนา พละนามัย จังหวัดชุมพร เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนการสอนและการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำแฟ้มสะสมงาน การวัดผลประเมินผล และ การวิจัยในชั้นเรียนและนำสู่การปฏิบัติจริง

8. เข้าร่วมสัมมนาวิชาการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และการประกันคุณภาพการศึกษา จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนา ผู้เรียน และพัฒนาโรงเรียนสู่การประกันคุณภาพการศึกษา

9. อบรมเทคนิคการเป็นวิทยากรแกนนำเพื่อนเตือนเพื่อน จัดโดยเขตการ ศึกษา 3 เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาอบรมนักเรียนแกนนำเพื่อนเตือนเพื่อน เพื่อรณรงค์ป้องกันการใช้สารเสพติดและป้องกันโรคเอดส์ในสถานศึกษา

10. อบรมการเขียนแผนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จัดโดยโรงเรียน สอาดเผดิมวิทยา เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการเขียนแผนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

11. อบรมการนิเทศร่วมพัฒนา จัดโดยโรงเรียนท่าแซะรัชดาภิเษก เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยการจับคู่กันพัฒนา

12. เขาร่วมสังเกตการณ์ การอบรมตัวแทนโรงเรียน ตามโครงการโรงเรียนต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ณ จังหวัดตรัง จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดโรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

13. เขาร่วมประชุมวิชาการทักษะชีวิตครั้งที่ 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ ดี เก่ง และมีความสุข ของกรมสุขภาพจิต เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะชีวิตให้นักเรียน

14. อบรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของกรมสุขภาพจิต เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพี่รึกษาชั้น

15. อบรมการเขียนรายงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของชมรมพัฒนาคุณภาพวิชาชีพครูจังหวัดนครราชสีมา เพื่อพัฒนาตนเองเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

นอกจากนี้ ยังศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในรูปแบบต่างๆ คือ สมัครเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายเพื่อการศึกษาไทย ศึกษาจากเอกสาร วารสาร หนังสือ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ศึกษาจาก วิทยุ โทรทัศน์ และวีดิทัศน์ และศึกษาจากผู้รู้ โดยการขอคำแนะนำปรึกษาหารือ สัมภาษณ์ และซักถาม

การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาเพื่อนครู

การเป็นวิทยากร หลังจากได้รับยกย่องให้เป็นครูต้นแบบ ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากร อบรมครูจำนวน 9 ครั้ง ดังนี้

1. เป็นวิทยากรแสดงผลงานและเผยแพร่รูปแบบการสอนแก่ครูสหวิทยาเขตเมืองชุมพร ณ โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา

2. เป็นวิทยากรและแสดงผลงาน เรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอน ปี 2000 “เส้นทางสู่ครุต้นแบบ” จัดโดยสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เป็นวิทยากรและแสดงผลงาน เรื่อง ปฏิรูปการเรียนรู้กับครูแห่งชาติและครุต้นแบบ จัดโดยการประศึกษาจังหวัดกระบี่

4. เป็นวิทยากรอบรมครูพลานามัย เรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดโดยสหวิทยาเขตบ้านนาองค์รักษ์ จังหวัดนครนายก

5. เป็นวิทยากรอบรมครู เรื่อง เทคนิคการเขียนแผนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จัดโดย โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา

6. เป็นวิทยากรอบรมครูแกนนำต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ของจังหวัดชุมพร จัดโดย สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดชุมพร ณ โรงแรมจันทร์สม

7. เป็นวิทยากรและนำเสนอผลงาน เรื่อง เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดโดยเขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา

8. เป็นวิทยากรและนำเสนอผลงานเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในงานเสวนาสามัญศึกษา 43 จังหวัด สุราษฎร์ธานี

9. เป็นวิทยากรอบรมครูแกนนำจังหวัดชุมพร จัดโดยสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดชุมพร ณ โรงเรียนศรีวิชัย

การแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการเกี่ยวกับการพัฒนาครู ในโรงเรียนสหวิทยาเขต และจังหวัด และอื่นๆ ดังนี้

1. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนทำหน้าที่เป็นวิทยากร ตรวจแผนการสอน นิเทศการสอน และจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้

2. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการประเมินครูแกนนำต้นแบบ
ปฏิบัติการเรียนรู้ของสหวิทยาเขตเมืองชุมพร

3. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครูแกนนำ
ต้นแบบปฏิบัติการเรียนรู้ ของสามัญศึกษาจังหวัดชุมพร

4. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการนิเทศการศึกษา สำนักงาน
สามัญศึกษาจังหวัดชุมพร

5. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการนิเทศ และติดตามการป้องกัน
และแก้ไขปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนสังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดชุมพร

6. ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมการพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรชั้น
พื้นฐานของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากนี้ ได้เป็นผู้แนะและเสนอโครงการพัฒนาคุณภาพวิชาชีพครู ผู้เกณฑ์
มาตรฐาน และจัดอบรมครูที่สนใจทุกสังกัดในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และระนอง
เพื่อนำสู่การจัดตั้งชมรมพัฒนาคุณภาพวิชาชีพครูต่อไป

ผลการขยายเครือข่าย

ผลต่อนักเรียน

1. เป็นคนดี มีจิตใจงดงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด
มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ
รักษาสังแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

2. เป็นคนเก่ง มีสมรรถภาพในการดำเนินชีวิตสูง มีความสามารถ
ในด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง มีทักษะและ
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีความสามารถทางคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์
มีความสามารถด้าน ภาษา ศิลปะ ดนตรี และกีฬา มีภาวะ ผู้นำ รู้จักตนเอง
ควบคุมตนเองได้ เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี นิยมไทย

พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง สังคมและประเทศชาติได้

3. มีความสุข มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพ ปลอดภัยจากสารเสพติดและอบายมุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเพียงพอตามอัธยาศัย

ผลต่อครูเครือข่าย

1. มีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวกับการพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การเขียนแผนการสอน การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำสื่อการสอนและการวัดผลประเมินผล

2. ครูเครือข่ายนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ทำให้นักเรียนเป็นคน ดี เก่ง และมีความสุข

3. ครูเครือข่ายนำความรู้และประสบการณ์ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขยายผลแก่เพื่อนครูในโรงเรียนของตนและอื่นๆ

4. ครูเครือข่ายพัฒนาตนเองเป็นวิทยากร

5. ครูเครือข่ายพัฒนาตนเองจนเป็นครูแกนนำ ครูแกนนำต้นแบบ ปฏิรูปการเรียนรู้และครูต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ผลต่อเพื่อนครู

เพื่อนครูที่สนใจ สมัครเข้าร่วมการอบรม หรือชมนิทรรศการ หรือซักถาม ขอสงสัย ได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน เพื่อพัฒนาเด็กไทยต่อไป

ผลต่อผู้บริหารและโรงเรียน

ผู้บริหารและโรงเรียนเป็นที่ยอมรับ และศรัทธาในวงการการศึกษาและวงการวิชาชีพครู เป็นผลให้โรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

ผลต่อครูต้นแบบ

ครูต้นแบบ เป็นที่ยอมรับและศรัทธาในวงการวิชาชีพครูเป็นผู้นำทาง
ด้านวิชาการ ได้รับประสบการณ์ในการเป็นวิทยากร ได้รับประสบการณ์
จากการเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนา ได้รับประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ในการประชุมอบรมต่างๆ

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, คู่มือการสอนทักษะชีวิตในสถานศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทยูเร็นส์ อิมเมจ กรุ๊ป จำกัด, 2544.
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5
ทฤษฎี. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ไอลิเดียสแควร์, 2541.
คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, ปฏิรูปการเรียนรู้เรียนรู้สำคัญที่สุด.
กรุงเทพฯ ฯ , 2543.
..... แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ ฯ , 2542.
..... พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทพรักหวานกราฟฟิค จำกัด, 2542.

๗ แนะนำครุต้นแบบ

แนะนำครุต้นแบบ ปี 2542

ชื่อ/นามสกุล	นางสมใจ ปราบพล		
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7		
สถานที่ทำงาน/สังกัด			
ชื่อสถานที่	โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา		
สังกัด	กรมสามัญศึกษา		
เลขที่	196	ถนน	พิศิษฐพยาบาล
ตำบล	ท่าตะเภา	อำเภอ	เมือง
จังหวัด	ชุมพร	รหัสไปรษณีย์	86000
ที่อยู่			
บ้านเลขที่	45/3	หมู่ที่	10
ตำบล	นาทูน	อำเภอ	เมือง
จังหวัด	ชุมพร	รหัสไปรษณีย์	86000
โทรศัพท์			
โทรศัพท์ที่ทำงาน	0-7751-1014		
โทรศัพท์ที่บ้าน	0-7757-1743		
โทรศัพท์มือถือ	0-1323-6243		

คณะผู้ดำเนินการ

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
นางสาวมยุรี จารุปาน
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นักวิจัย

นางสมใจ ปราบพล
ครุฑนแบบ ปี2542 วิชาพลานามัย ระดับมัธยมศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

ศาสตราจารย์ ดร. วรศักดิ์ บุญเชื้อ

ผู้ดำเนินการโครงการ

นางสาวกัทธิดา พันธุ์แสน
นางสาวสมรัชนีกร อองเอิบ
นางฟ้ามุข เรืองเลิศบุญ
นางสาวชนิดา อาคมวัฒนะ
นางบุญศรี ทองคารา

บรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง และจัดพิมพ์ฉบับ

นางฟ้ามุข เรืองเลิศบุญ

ประธานงาน นายสมยศ พันธุ์โอพารกุล

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู(กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรี

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป